

Robin Hood 2001 Kolonisering van het moderne

Dirk van den Heuvel

Robin Hood 2001 The Colonisation of the Modern

Een stralende zon op zaterdagmorgen, 26 mei 2001, een bezoek aan Robin Hood Gardens, Londen

Een tijdruimtemachine van beton

Eenmaal op de bovenste galerij – door de architecten destijds wat optimistisch als 'street-in-the-air' aangeduid – drongen zich twee indrukken tegelijkertijd op. Het directe effect ervan moet vergelijkbaar zijn met dat van een tijdruimtemachine: een lichte onzekerheid en verwondering over waar ik nu was beland.

De eerste reden van verwondering was klip en klaar: het fenomenale uitzicht vanaf de geknikte galerij, dat ik kende van een eerder bezoek ergens rond 1990, was vrij dramatisch veranderd. Tussen de troosteloze, romantisch verlaten troep van de oude docks en industrieterreinen had zich het reusachtige high-tech-icoon genesteld van 'New Britain': de Millennium Dome. De tweede indruk van vervreemding was meer indirect, de impact groter. Het was de geur van curries die me over de betonnen galerij tegemoet waaide. Robin Hood Gardens is klein India geworden: tweetalige mededelingen-bordjes bij de vuilstortkoker en wapperende sari-doeken verder op de galerij laten geen ruimte voor twijfel.

De verandering in gebruik wordt gecompleteerd door de verandering in context. Niet alleen ligt de

ROBIN HOOD

A visit to Robin Hood Gardens in London, in brilliant morning sunshine on Saturday 26 May 2001

A time and space machine in concrete

Once one has reached the highest gallery – which at the time the architects optimistically called a 'street-in-the-air' – one is faced with two impressions at the same time. Their immediate effect must be something like that of a time and space machine: a slight uncertainty and wonder about where I had ended up.

The first reason for wonder was as clear as day: the phenomenal view from the angled gallery, which I remembered from a previous visit in about 1990, had radically changed. Amidst the cheerless, romantically deserted vestiges of the old docks and industrial land had settled the gigantic High-Tech

Icon of 'New Britain': the Millennium Dome. The second impression of alienation was more indirect, its impact greater. It was the smell of curries that wafted towards me on these concrete galleries. Robin Hood Gardens has become a 'little India': bilingual signs at the waste chute and further along the gallery saris waving in the breeze leave little room for doubt.

The change of use is completed by the change in context. Not only is the Dome nearby, but much more important are the rapid developments on the adjacent Canary Wharf – after the initial setbacks and empty buildings building has started again with a vengeance. Cesar Pelli's tower is now in the company of two new skyscrapers and plans for more high-rise building are on the drawing board. The gigantic construction cranes can be seen from the large enclosed inner garden of Robin Hood.

Dome vlakbij, veel belangrijker zijn de snelle ontwikkelingen van het nabijgelegen Canary Wharf – na de aanvankelijke tegenslag en leegstand wordt in het gebied weer driftig gebouwd. Cesar Pelli's toren heeft gezelschap gekregen van twee nieuwe wolkenkrabbers en plannen voor meer hoogbouw zijn in voorbereiding. Vanuit de grote, besloten binnenhof van Robin Hood zijn de reusachtige bouwkranen te zien. Tussen deze 'booming'-wereld van flitskapitaal en dure lofts, de nog resterende lokale cultuur van werkloze arbeiders en lege industriegebouwen, doorsneden door de 'Docklands-lightrail' en in de verte het verlaten Domepretpark moeten de migranten met hun eigen, uiteenlopende gewoonten en tradities leven als in een licht op hol geslagen tijdruimtemachine; dat lijkt wel het woord voor een plek waar een voortdurende recombinitie plaatsvindt van het oude en vertrouwde met het nieuwe en onbekende.

Kritiek en weerwoord

Robin Hood Gardens is de architectuurgeschiedenis ingegaan als een faliekante mislukking. De bewoners vandaliseerden het gebouw op een verschrikkelijke wijze. Het betekende voor Alison en Peter Smithson het einde van hun internationale status als sterarchitecten. In zijn schoolmakende boek *The Language of Post-modern Architecture*

gebruikt Charles Jencks de sociale mislukking van het project om de moderne architectuur als stijl af te schrijven. Beton staat voor hem gelijk aan 'social deprivation'. Misschien was de grootste fout van de Smithsons wel hun te grote, en misschien naïeve, vertrouwen in het vermogen van de architectuur een oplossing te bieden voor sociale problemen.

In 'The Violent Consumer, Or Waiting for the Goodies', een vechtlustig artikel uit 1974, gaat Alison in op het failliet van de droom van de verzorgingsstaat – overigens zonder Robin Hood Gardens te noemen. Zij vraagt zich af of het verstandig was de idealen van de verzorgingsstaat te schoeien op de normen en waarden van de Engelse middenklasse. De praktijk van de verzorgingsstaat laat immers zien – al in die jaren – dat degenen voor wie die verzorgingsstaat was bedoeld, niet altijd die normen en waarden onderschrijven. In een culturessimistische stemming vraagt Alison zich af welk Noord-Europees land nog werkelijk zichzelf is, na het begin van de arbeidsmigratie naar de grote steden en na de emancipatie, en welke impliciete gedragscodes nog een basis kunnen zijn voor een samenleven en voor de gebouwde vormen van dat samenleven.

Alison constateert een fragmentering van de samenleving, een waar de verzorgingsstaat en zijn instituten van de stedenbouw en architectuur geen

LONDEN

97

OASE N°57 / 2001

Amidst this booming world of lightning capital and luxury lofts, the remaining local culture of unemployed labourers and empty industrial buildings, sliced through by the Docklands Light Railway and in the distance the now empty Dome amusement park, these ethnic minorities with their own, diverse customs and traditions have to live in a slightly erratic time and space machine: this seems like a good way of describing a place where there is a constant recombination of the old and familiar with the new and unknown.

Criticism and response

Robin Hood Gardens went down in history as an utter failure. Its residents vandalised the building horrifically. For its designers, Alison and Peter Smithson, it meant the end of their international status as top architects. In his influential book *The Language of Post-Modern Architecture*,

Charles Jencks used the social failure of the project to write off modern architecture as a style. He saw concrete as equivalent to 'social deprivation'. The Smithsons' greatest mistake may have been their exaggerated, possibly naive confidence in the capacity of architecture to provide a solution to social problems.

In 'The Violent Consumer, Or Waiting for the Goodies', a pug-nacious article from 1974, Alison deals with the bankruptcy of the dream of the welfare state – without actually naming Robin Hood Gardens. She wonders whether it was wise to base the ideals of the welfare state on the standards and values of the English middle class. After all, the reality of the welfare state showed – even at that early stage – that those for whom it was intended do not always subscribe to these standards and values. In a mood of cultural

pessimism, Alison asked which Northern European country was still truly itself after the start of the migration of workers to the major cities and after their emancipation, and which implicit codes of conduct may still form a basis for communal life and the form it takes in buildings.

Alison identifies a fragmentation of society for which the welfare state and its urban planning and architectural institutions have no solution. She argues for a search for models in which space is provided for this fragmentation so that everybody can find the place that suits their deepest needs. She also argues for a 'major conceptual step forward', away from 'the organisation of the masses and towards the allowing of patterns of greater diversity'.

An heroic project

The fierce criticism of the project at the time is in a certain

Robin Hood Gardens, 2001. De zonnewijzer /The sundial

antwoord op hebben. Ze pleit ervoor te zoeken naar modellen waarin ruimte wordt geboden aan die fragmentering, zodat alle mensen de plek kunnen vinden die past bij hun diepste behoeften. Zij bepleit een 'grote conceptuele stap' in het denken, weg 'van het organiseren van de massa naar het toestaan van patronen met een grotere diversiteit'.

Een heroïsch project

De heftige kritiek destijds op het project is ten aanzien van de architectuur in zekere zin onrechtvaardig, ook al werd deze heftigheid misschien door de polemische houding van de Smithsons zelf opgeroepen. De laatste architectuurflop in Engeland, namelijk die van de Millennium Dome, door de Labourregering van Tony Blair zo gretig geadopteerd als showcase voor een New Britain, leidde in tegenstelling tot Robin Hood Gardens niet tot een afwijzing van high-tech als de passende stijl

voor het Nieuwe Brittannië. In weerwil van alle kritiek bevestigde het bezoek mij in het idee dat Robin Hood een heroïsch project is – ondanks de grimmigheid van het beton, de beschadigingen, het vandalisme van de bewoners en de niet minder liefdeloze renovaties die de eigenaar-beheerder pleegt (over vernieling gesproken (!), geen enkel high-tech-gebouw zou een dergelijke eigenaar-beheerder overleven...).

De twee enorme betonnen woongebouwen zijn nog altijd robuust, lijken onaangedaan, rotsen in de branding. Het autonome, abstract-neutrale karakter van de architectuur is daar debet aan. De monumentale betonnen architectuur met de karakteristieke verticale vinnen die zich herhalen in modulaties, bestaat naast alle gewone dingen die in de gebouwen gebeuren. De architectuur heeft een eigen leven en vormt een stabiele achtergrond waartegen de wisselingen van het dagelijks leven

sense unjust with regard to its architecture, though this vehemence was perhaps drawn out by the Smithsons' own polemics. Unlike Robin Hood Gardens, the latest architectural flop in England, the Millennium Dome, so eagerly adopted by Tony Blair's Labour government as a showcase for a New Britain, did not lead to High-Tech being rejected as the style suited to the New Britain. All the criticism notwithstanding, my visit confirmed my idea that Robin Hood Gardens is an heroic project – despite the grimness of the concrete, the damage, the residents' vandalism and the no less love-

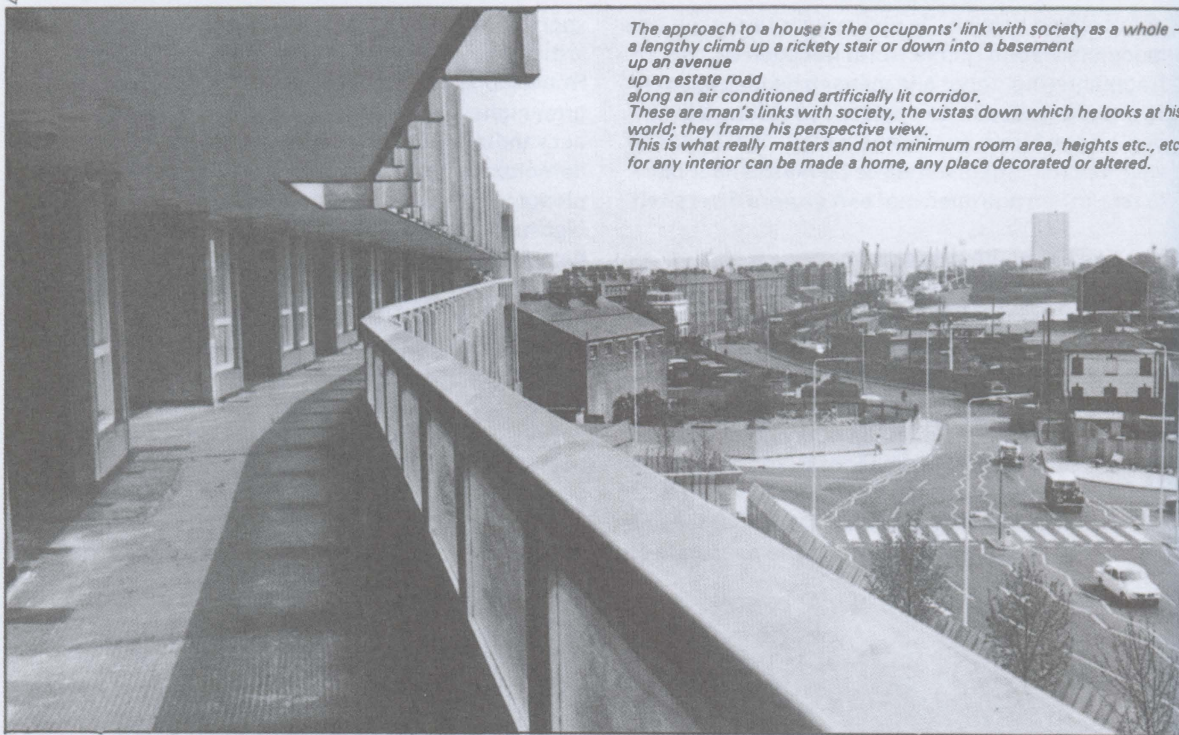
less renovations carried out by the owner-steward (talk about destruction! – no High-Tech building would ever survive such stewardship).

The two huge concrete housing blocks are still robust, appearing unaffected, like rocks in the surf. The autonomous, abstract-neutral character of the architecture is the likely reason for this. The monumental concrete architecture with its characteristic vertical fins repeated in modulaties exists alongside all the other things that go on in the buildings. The architecture has a life of its own, forming a stable background to

the changes of everyday life. The architecture is able to absorb these changes, so to speak, precisely because of its neutral, impersonal and abstract nature. But the building's heroic aspect lies first and foremost in its utopian character: it is indeed naive, and in this case not always equally effective (just look at the laborious connections between the ground level and the 'streets-in-the-air'), but Alison and Peter Smithson did in any case try to build a better world for everyone.

The new Europe

The modern urban planning and

The approach to a house is the occupants' link with society as a whole — a lengthy climb up a rickety stair or down into a basement up an avenue up an estate road along an air conditioned artificially lit corridor. These are man's links with society, the vistas down which he looks at his world; they frame his perspective view. This is what really matters and not minimum room area, heights etc., etc. for any interior can be made a home, any place decorated or altered.

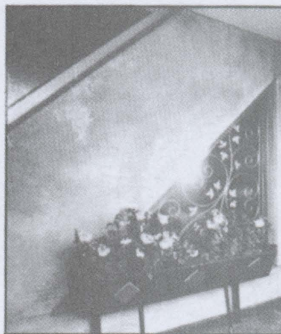
Top deck along Cotton Street looking south

These pedestrian decks are no mere access balconies. Two women with prams can stop and talk without blocking the flow, and they are safe for small children: as the only wheeled vehicles allowed are the tradesman's hand and electrically propelled trolleys.

The 'alcoves' off the street-deck are intended as shielded 'pause-places' before entering the house — a stoop rather than a doorstep. These spaces offer themselves naturally for potted plants, flower boxes, etc., — the

normal paraphernalia of domestic outside show. They are the equivalent the 'yard-gardens' of the Golden Lane project, providing the identifying elements of the individual dwelling

plaatsvinden. De architectuur kan deze wisselingen als het ware absorberen, juist vanwege haar neutrale, onpersoonlijke en abstracte karakter. Maar in de allereerste plaats ligt het heroïsche van het gebouw vooral in het utopische karakter ervan: inderdaad naïef, en niet altijd even adequaat in dit geval (denk aan de moeizame verbinding tussen de begane grond en de 'streets-in-the-air'), maar Alison en Peter Smithson hebben in ieder geval geprobeerd om een betere wereld voor iedereen te bouwen.

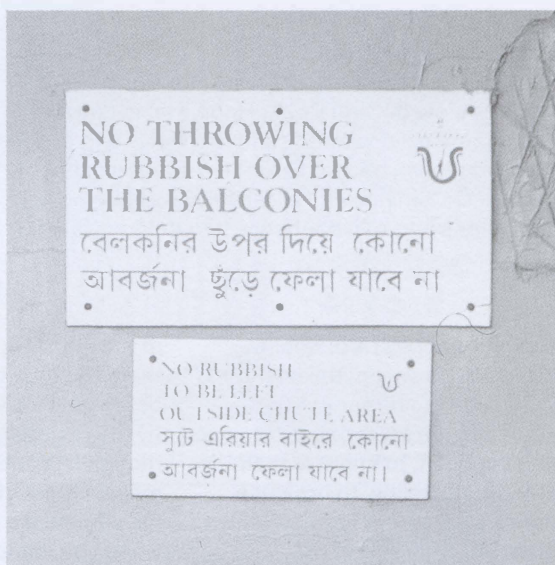
Het nieuwe Europa

De vooroorlogse moderne stedenbouw en architectuur beloofden een stralende toekomst. In de jaren vijftig is het moderne voor veel mensen echter symbool komen te staan voor een kapitalistische versie van een 'Brave New World', en weer later, wanneer de anonieme projecten van de massawoningbouw

stapelplaatsen worden voor sociaal achtergestelden, wordt het moderne synoniem voor verloedering en achterstand. Robin Hood 2001 laat nu een ander, nieuw toekomstbeeld zien. Afgezet tegen de 'spin' en marketing van de Millennium Dome gaat het om een veel reëler en virulenter Nieuw Brittannië. Tegelijkertijd gaat Robin Hood 2001 verder dan de Engelse context: in zekere zin presenteert het ons een nieuw Europa dat ver voorbij de aanstaande uitbreiding van de Unie gaat. Het is een Europa waarvan we ons nu nog nauwelijks voor kunnen stellen hoe het eruit gaat zien, en hoe de mensen daarin samen zullen leven. Wat het wel laat zien is dat de voortdurende migratiestromen een belangrijke culturele omkering met zich mee zullen brengen: de vroegere imperiale onderdrukkende landen, de Europese kolonisatoren, worden bewoond door nieuwkomers uit de oude koloniën. De Europese cultuur wordt zo van binnenuit getransformeerd.

101

architecture of prewar days promised a brilliant future. But for many people in the fifties, 'modern' came to be a symbol of a capitalist version of the 'Brave New World', and later again, when the anonymous mass housing projects became depositories for the socially neglected, 'modern' became a synonym for degeneration and deprivation. Robin Hood 2001 now shows a different and new image of the future. In contrast to the spin and marketing of the Millennium Dome, this is about a much more genuine and forceful New Britain. At the same time, Robin Hood 2001 goes beyond

the British context: in a certain sense it presents us with a new Europe that far surpasses the imminent expansion of the EU. It is a Europe whose form we can still hardly imagine, nor how its people will live together. What it does show is that the constant flows of migrants will bring about a substantial cultural reversal: the former imperial oppressing countries, the European colonisers, are inhabited by newcomers from the former colonies. In this way European culture is being transformed from within.

A final thought: Robin Hood in 2001 shows a genuinely new

situation, not *glossy new*, *life-style new* or *camp new*. It is a different new from the new of advertising and fashion. In advertising and fashion, the latest 'new' is primarily a nostalgia for the new of the fifties and sixties, possibly even the seventies, a nostalgia which paradoxically also makes the media and historians interested in the Smithsons' work again. But Robin Hood 2001 is not some kind of *Wallpaper*, no Lidewij Edelkoort, not the taste of next year's spring fashion. It is primarily a mode of living. It is the appropriation of European culture by newcomers. In its poor,

Een laatste gedachte: Robin Hood anno 2001 laat een daadwerkelijk nieuwe situatie zien, niet *glossy* nieuw, *lifestyle* nieuw of *camp* nieuw. Het is een ander nieuw dan het nieuw in de reclame en mode. Dit laatste nieuw in de reclame en mode is anno 2001 vooral een nostalgie naar het nieuw uit de jaren vijftig en zestig, misschien ook de jaren zeventig, een nostalgie die paradoxalerwijs ook het werk van de Smithsons terugbrengt in de belangstelling van de media en de historici. Maar Robin Hood 2001 is geen *Wall-Paper*, geen Lidewij Edelkoort, niet de smaak van de voorjaarsmode volgend jaar. Het is vooral een wijze van leven. Het is de toe-eigening van de Europese cultuur door nieuwkomers. In zijn slechte, bijna ruïneuze staat is Robin Hood 2001 deel van het beste dat Europa buitenstaanders te bieden heeft... Het is voor hen de kunst daar zo veel mogelijk uit te halen, om hun standaard te verbeteren, om hun leven naar eigen inzicht te kunnen inrichten.

Een nieuwe tuin

Tussen de anonieme betonnen kolossen bevindt zich de ruime hof van Robin Hood. Het is nog altijd de sterkste troef van het complex. Het is een oase van rust tussen de drukke verkeerswegen in het gebied. De aanvankelijke inrichting van de Smithsons was een poëtische verbeelding van het

Engelse landschap door twee heuvels van gras, één klein, één groot. Tegelijkertijd was ze te abstract voor gebruik en het spelen van de kinderen. De bewoners hebben zich deze opengelaten ruimte nu eindelijk toegeëigend. Naast een spirallend pad voor fietsende kinderen is er een brede trap naar de top van de hoogste heuvel aangelegd. Juist toen wij er waren werd de laatste hand gelegd aan een zonnewijzer ontworpen door de bewoners. En ook al is deze goedkoop en klungelig uitgevoerd, ik denk dat Alison het een prachtig idee had gevonden: als je midden op het mozaïekwerk gaat staan, wijst je eigen schaduw de tijd aan.

almost ruinous state, Robin Hood 2001 is part of the best that Europe has to offer outsiders. For them, the art is to get the most out of it, to improve their standard of living, to organise their lives according to their own understanding.

A new garden

Between the anonymous concrete giants lies the spacious Robin Hood garden. It is still the complex's greatest asset. It is an oasis of peace amidst the busy roads in the area. The Smithsons' original design was a poetic representation of the English landscape by means of two grassy hills, one large, one small. At the same time it was too abstract for use and for the children's games. The inhabitants have now finally appropriated this open space. Next to a spiralling path for cycling children, a broad set of steps has now also been laid to the top

of the higher hill. When we were there the final touches were just being put to a sundial designed by the residents. And even though it is cheaply and clumsily made, I think that Alison would have found it a marvellous idea: when you stand in the middle of the mosaic floor, your own shadow indicates the time.

Translation: Gregory Ball

For our present-day regional cities the system of travel must be rethought.

In old towns and villages the pattern of inter-relationships from the house to the region is always made clear in the road system. One is informed of being at the centre or at the periphery, or of whether the road one is standing on goes somewhere or nowhere and just how important that somewhere or nowhere is.

This sure sense of location and orientation is at the root of the well-being one has in a mediaeval town.

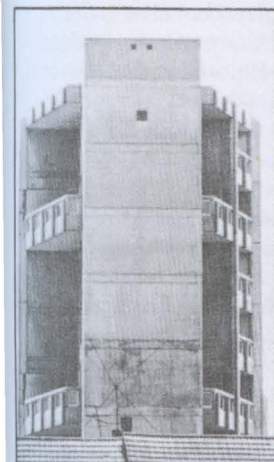
Railways and canals cutting uncompromisingly through countryside and town follow their own laws and extend our sense of location beyond the region to whole continents. Today the international airlines tracking high over our heads in invisible roads locate us in a network of world relationships.

But on the ground there is chaos. The whole traditional structure has been lost in a sea of compromise, and a city street may be the Great North Road or the back access to a corner shop.

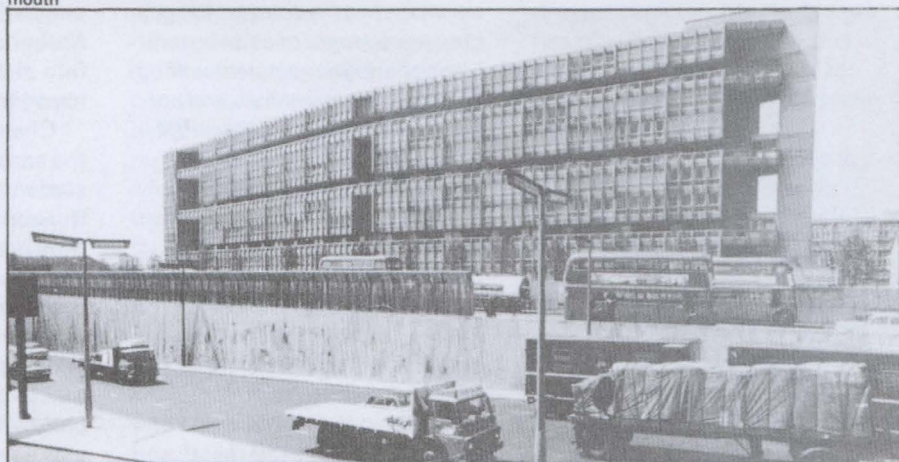
That the road system is inefficient at this level and therefore chaotic is a commonplace, but inefficiency and chaos operate at a far deeper level of man's need than turn-around times and optimum road speeds.

The Blackwall Tunnel South building's deck-side facade, seen foreshortened by telescopic lens across the Tunnel mouth

The building above's tail

View across the river of traffic coming up from the Blackwall Tunnel